

რედაქტორისაგან

წინამდებარე „კავკასიის ეთნოლოგიური კრებული – XV“ ივანე ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის კავკასიის ეთნოლოგიის განყოფილების პერიოდული ორგანოა. უდავოა, კავკასიის ეთნოლოგიის პრობლემებს უადრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს, არა მხოლოდ ისტორიულ-ეთნოლოგიური და შემეცნებითი, არამედ თანამედროვე ურთიერთობების თვალსაზრისითაც. კავკასიაში ბოლო ორი ათეული წლის გამწვანებაში რთული პროცესები მიმდინარეობს. ამითაცაა გამოწვეული, რომ რუსეთში კავკასიის პრობლემებზე არაერთი ინსტიტუტი მუშაობს – ისინი ხელისუფლებას, უშიშროების თვალსაზრისით, მთელ რიგ რეკომენდაციებს აძლევენ. საქართველოში კავკასიური პრობლემების, ქართულ-კავკასიური ურთიერთობების კვლევა მხოლოდ მეცნიერთა მცირე ჯგუფის ნებისმიერობაზეა დამოკიდებული. ჩვენს ქვეყანაში ჯერჯერობით დასახელებული პრობლემისადმი (საერთოდ მეცნიერებისადმი) სახელმწიფოებრივი მიდგომა არ არსებობს, არ არის პრიორიტეტული მიმართულებანი ჩამოყალიბებული.

წინამდებარე კრებული ეხება კავკასიის ეთნოლოგიისა და ისტორიის სხვადასხვა საკითხს. ნათია ჯალაბაძისა და ლავრენტი ჯანიაშვილის ნაშრომებში განხილულია ქართულ-ოსური ურთიერთობების პრობლემები. ამ თემის აქტუალურობაზე საუბარი, ვფიქრობთ, საჭირო არაა. ქართულ-ოსური ურთიერთობები, ოსური ეთნოლოგიის საკითხების შესწავლა არც საბჭოთა და არც პოსტსაბჭოთა პერიოდის ქართულ მეცნიერებაში მაინცდამაინც აქტუალური არ იყო (მხედველობაში არა გვაქვს იშვიათი გამონაკლისები). ამ კუთხით წარმოდგენილი ნაშრომები გამოირჩევა.

ანალოგიური ვითარება გვქონდა ისტორიული აღმოსავლეთ კახეთის, ე. წ. საინგილოს მიმართ. ქართველი ეთნოლოგები საინგილოს შესწავლითაც არ იწუხებდნენ თავს. მართალი ვიქნებით თუ ვიტყვით: მათ

ამის საშუალებას საბჭოთა აზერბაიჯანის ხელისუფლება არ აძლევდა. საინგილოს ეთნოლოგიის სხვადასხვა საკითხებს ეძღვნება ეთნოლოგების *სალომე ბახიაოქრუაშვილისა* და *ირმა კვაშილავას* სტატიები.

სვანეთის მიმართ ქართველი ეთნოლოგები ყოველთვის დიდ ინტერესს იჩენდნენ. მიუხედავად ამისა, ბევრი საკითხი ჯერ კიდევ შეუსწავლელია. მომავალში ეთნოლოგებმა კვლავ დიდი ყურადღება უნდა მიაქციონ დასავლეთ საქართველოს მთიანეთს. სწორედ საქართველოს ამ მნიშვნელოვანი ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მხარის ეთნოლოგიის კონკრეტულ საკითხებს ეძღვნება *როზეტა გუჯუჯიანისა* და *ეკა ჭკუასელის* ნაშრომები.

ბოლო წლებში ქართველ მეცნიერებს თურქეთში იქაურ ქართულ მოსახლეობაში ეთნოგრაფიული და ლინგვისტური მასალების შეკრების შესაძლებლობა მიეცათ. შეიქმნა არაერთი საყურადღებო ნაშრომიც. იმედია ამ თვალსაზრისით მეცნიერული აქტიურობა მომავალშიც არ შენეულდება. იმერხეველთა მეტყველებას ეძღვნება ლინგვისტ *ინგა ღუტიძის* ნაშრომი.

დღეს ქართული მეცნიერების ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემა უნდა იყოს დედაქალაქისა და მისი გარეუბნების შესწავლა, ვინაიდან უკანასკნელ პერიოდში საქართველოს ყველა მხარის მოსახლეობამ მოიყარა აქ თავი. ეს პროცესი ჯერ კიდევ საბჭოთა პერიოდის ბოლო წლებში დაიწყო. სწორედ თბილისისა და მისი შემოგარენის დემოგრაფიული საკითხების შესწავლას ეძღვნება *მირიან ხოსიტაშვილის* სტატია.

თანამედროვე ქართული სოფლის ეთნოლოგიური შესწავლა ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემაა, რადგან ქვეყნის განვითარება უმეტესწილად სოფლის განვითარებაზეა დამოკიდებული. ამ პრობლემას ეძღვნება *ციცინო პაპიაშვილის* ნაშრომი; მან კონკრეტულად შეისწავლა ზემო იმერეთის სოფელ არგვეთის თანამედროვე დემოგრაფიული მდგომარეობა და მეურნეობის იქ გავრცელებული ფორმები.

საქართველოს ეთნიკური უმცირესობებიდან კრებულში ამჯერად ყურადღება დაეთმო იეზიდებსა და

ასირიელებს. დღემდე იეზიდების/ქურთების ეთნოგრაფიის საკითხებზე მხოლოდ *ლამარა ფაშავეა* მუშაობდა. იეზიდების პრობლემით სხვა ავტორებიც დაინტერესდნენ – *დიმიტრი პირბარისა* და *რუსტამ რზგოიანის* ნაშრომი იეზიდების ეთნიკური იდენტობის პრობლემას ეძღვნება. საქართველოში ასურელების სამოქალაქო ინტეგრაციის პრობლემებს ეხება *პაპუნა კაციტაძის* სტატია.

ბოლო დროს ქართველთა მეზობლები არა მხოლოდ საქართველოს ისტორიას ამახინჯენენ, არამედ ქართული კულტურის ბევრ მიღწევაზეც აქვთ პრეტენზია. მათი სამიზნე ამჯერად ქართული კვებითი კულტურის ისეთი მიღწევა გახდა, როგორცაა სულგუნი. კარგა ხანია ოს და აფხაზ მკვლევრებს სულგუნზე პრეტენზია გაუჩნდათ. ისინი აღნიშნავენ, თითქოს ქართველებმა სულგუნის კეთება მათგან ისწავლეს. ცოტა ხნის წინ კი სომხებმა ოფიციალურად ინიველეს ევროკავშირში, რათა ამ ორგანიზაციას სულგუნი, როგორც ქართული პროდუქტი არ დაერეგისტრირებინა. *როლანდ თოფჩიშვილის* ნაშრომი სწორედ ამ პრობლემას ეძღვნება. ნაშრომში დადასტურებულია, რომ სულგუნის კულტურა ქართველებს არავისგან არ უსწავლიათ და რომ ის მხოლოდ კოლხეთის დაბლობზეა შექმნილი. გარკვეული მიზეზების გამო ეს სტატია რუსულ ენაზე იბეჭდება.

გიორგი ეუეუნაშვილი ნაშრომი ილია ჭავჭავაძისა და თანამედროვეობის პრობლემას ეძღვნება. ავტორის მოსაზრებით, დღევანდელი ქართული საზოგადოება XIX-XX საუკუნის მიჯნაზე არსებული პრობლემებისაგან შორს ვერ წავიდა, რომ ის მანკიერებანი და სისუსტეები, რაც მაშინ აფერხებდა ჩვენი საზოგადოების განვითარებას, ისევ გადაულახავია. განსხვავება კი მდგომარეობს იმაში, რომ მაშინ ამას აფერხებდა რუსეთის იმპერიული ხელისუფლება და რუსული შოვინიზმი, დღეს (უფრო ზუსტად 2012 წლის შემოდგომამდე) ამაში დამნაშავეა თავად ქართული პოლიტიკური ისტებლიშმენტი.

2014 წლის დასაწყისში სოციალურ ქსელში გაჩნდა ჩამონათვალი ათი ტრადიციისა, რომლებზედაც

ქართველმა ხალხმა უარი უნდა თქვას. გაზეთმა „კვირის პალიტრა“ აღნიშნულის შესახებ ინტერვიუ სთხოვა *როლანდ თოფჩიშვილს*. გაზეთის რედაქტორს, როგორც ჩანს, ჭკუაში არ დაუჯდა მისი დაბეჭვდა. კრებულში ამ ინტერვიუს შედარებით ვრცელ ვარიანტს გთავაზობთ, რომლის სათაურიცაა „ტრადიციების შესახებ“.

კრებულში იბეჭდება *როლანდ თოფჩიშვილის* რეცენზია ეთნოლოგ ელდარ ნადირაძის სადოქტორო დისერტაციაზე, რომლის დაცვაც 1998 წელს შედგა.

„კავკასიის ეთნოლოგიის კრებულის“ წინა ნომრებში დაიბეჭდა ცნობილი ქართველი ეთნოლოგის *რუსუდან ხარაძის* ხევსურეთში შეკრებილი ეთნოგრაფიული მასალები. ამჯერად *რუსუდან ხარაძის* არქივიდან იბეჭდება სვანეთის ეთნოგრაფიული ექსპედიციის დღიურის პირველი ნაწილი.